

mod de ærede Forslagsstilleres Forslag, at en Formaningstale, der skal være afposset efter alle de Folks Lærv, der falde udenfor de konfessionelle Eder, vi have, bliver det sikkert meget vanskeligt at affatte, fordi der jo stet ikke er noget Fælles, der sammenbinder alle disse Mennesker. Derunder falde jo de forskjellige Folk. Den af de ærede Forslagsstillere i Forslag bragte Foranstaltning — Formen „jeg sværger“ — skal jo finde Anvendelse paa Alle undtagen paa Kristne og Jøder. Den vil altsaa finde Anvendelse for det Første paa de Religionsforsamfund, der maatte bestaa her i Landet, og som ikke falde ind under den ene eller anden af disse Konfessioner, og dernæst paa alle Fritænkere, for at bruge dette Ord i Betydning simpelthen af Folk, der staa udenfor Konfessionerne; men det er jo et overordentlig vidt Begreb. Fritænkere i Betydning af Folk, der staa udenfor Konfessionerne, indbefatte en Mængde Mennesker af meget forskellige Anskuelser, hvori findes de utalligste Gradationer. Der er jo Fritænkere, der tro paa en personlig Gud, paa Udødeligheden, og paa en overmaade stor Del af, hvad de Kristne tro paa; de forkaste kun nogle af de kristelige Dogmer, men nærme sig dog altsaa meget stærkt. Den Slags er der; men saa er der paa den anden Side de Fritænkere, der bekjende sig til den rene Materialisme og endogfaa negte Begrebet Aand, og mellem disse to Yderpunkter ligger igjen en utallig Mængde Nuancer. Det vil derfor sikkert være en af de praktiske Vanskeligheder, man vil møde, naar man skal til at skrive en saadan Formaningstale, der kan have Eftertryk, at der vil mangle ethvert sælles Begreb, ethvert Holdpunkt; der vil næsten ikke blive Noget eller ialtsald kun meget Lidt, som kan gjøre Indtryk paa alle disse yderst forskjellige Anskuelser, paa hele den brogede Stare, som bliver slaaet sammen i een Klasse. Dernæst har jeg sagt — og det tror jeg ogsaa vil holde Stik i det Hele taget —, at det tillige er en Fordel ved de konfessionelle Eder, at man mindre ved dem, end ved andre Former kommer til at trænge ind paa Spørgsmaalet om Bedkommendes personlige Overbevisning. Det er jo klart, at det, som man føler sig stydt over, netop er denne Udspørgen. Der kan vel ikke være Tale om at gaa dybt tilbunds i den Slags Ting, men det er denne Spørgen, man ikke holder af, og som man vil være fri for, og det forekommer mig, at man indskrænker denne Udspørgen til det mindst Mulige og til saa Lidt, at neppe Noget kan tage Anstød deraf, naar den blot indskrænker sig til det Spørgsmaal: Hører Du til det eller det Trossamfund? Derom kan man jo spørge Enhver ligesaagodt, som man kan spørge ham, om han bor i den eller den Gade. Skal man derimod have en almindelig Edsformular, som skal være løsreven fra Konfessionen, men som dog skal være knyttet til visse religiøse Begreber som f. Ex. den tydske Edsformular — det var

den, jeg igaar nævnte i denne Forbindelse —, saa bliver det vanskeligt ikke at komme ind paa denne nærgaaende Insivision, denne nærgaaende Udfriiten af en Mand. Med disse Bemærkninger skal jeg foreløbig slutte, idet jeg, forsaavidt som jeg maatte have glemt et eller andet væsentligt Punkt, maa bede om senere at faae Leilighed til at berigtige denne Forglemmelse, isald det maatte forekomme Bedkommende at have den Betydning, at der er Anledning til at fremkalde ydeligere Erklæringer fra min Side.

Orup: Hvis den høitærede Justitsminister strax havde udtalt sig saa bestemt og tydelig og hævet over enhver Misforstaaelse, som stet er nu i dette Dieblit, hvis den høitærede Justitsminister strax havde sagt: Det er de konfessionelle Eder, jeg holder paa, og jeg betragter det som Banvid at komme bort deraf, kunde jeg have sparet mig en hel Del Uleilighed, som jeg har gjort mig for at forstaa den høitærede Justitsministers Begreb om religiøse Eder, som ikke ere konfessionelle Eder. I den Henseende har jeg ikke misforstaaet den høitærede Ministers Opfattelse, men det er en Opfattelse, som ganske vist er rent theoretisk, og hvis praktiske Nytte jeg ikke ser Spor af. Jeg skal derfor heller ikke strides med det ærede Medlem fra Stege (Bojsen) om, hvem den høitærede Justitsminister staaar nærmest. Jeg tror, efter hvad vi nu have hørt, at enhver Disput i den Henseende er ganske overlødig. Justitsministeren er ikke til at føre et eneste Skridt bort fra de konfessionelle Eder, og det er altsaa spildt Uleilighed, saalænge den høitærede Justitsminister indtager denne Plads, at tænke paa nogen Slags Reform paa dette Omraade. Forresten er det ikke saa, at jeg har misforstaaet den høitærede Justitsministers almindelige Stilling. Jeg forstod den høitærede Justitsminister saaledes, at han sagde, at Eden i Grundlovens § 55 er religiøs, og sølgelig kan den almindelige Lovgivning ikke forandre den til en borgerlig Ed, men selvfølgelig er det ikke udelukket, at den almindelige Lovgivning kan foretage Reformen i Eden, saalænge disse holde sig indenfor det religiøse Begreb. Men — siger den høitærede Justitsminister — saasnart den almindelige Lovgivning forlader den religiøse Ed og gaar over til den borgerlige, da ere vi udenfor Grundloven. Saaledes har jeg forstaaet den høitærede Justitsminister, og fra det Synspunkt har jeg imødegaaet den høitærede Justitsminister. Det kan ikke hjælpe, at den høitærede Justitsminister vedbliver at sige: Det staaer i Grundlovens § 55; jeg vil naturligvis med samme Haardnakthed sige: Der staaer ikke et eneste Ord derom i Grundlovens § 55. Jeg har heller ikke endnu hørt, at den høitærede Justitsminister endog blot har gjort Forsøg paa at vise, hvorfor „Ed“ i Grundlovens § 55 med en vis legal Nødvendighed skalde be-